

و عده رونمایی از «هبةالله آخوندزاده»، رهبر طالبان

خلیفه پرده‌نشین

با سقوط کابل و به‌قدرت‌رسیدن مجدد طالبان در افغانستان، بسیاری از چهره‌های این گروه شبه‌نظامی افراطی از پشت پرده به انظار عمومی آمدند و اغلب آنها وارد کابل شدند؛ فرماندهان، طالب‌های مسلح که پیش از این در مدارس مذهبی مشغول تحصیل بودند و حتی رهبران در سایه که سال‌ها در تبعید به‌سر می‌بردند. اما هنوز یک نفر از طالبان چهره خود را نمایان نکرده است؛ هبةالله آخوندزاده، رهبر عالی طالبان.

با سقوط کابل و به‌قدرت‌رسیدن مجدد طالبان در افغانستان، بسیاری از چهره‌های این گروه شبه‌نظامی افراطی از پشت پرده به انظار عمومی آمدند و اغلب آنها وارد کابل شدند؛ فرماندهان، طالب‌های مسلح که پیش از این در مدارس مذهبی مشغول تحصیل بودند و حتی رهبران در سایه که سال‌ها در تبعید به‌سر می‌بردند. اما هنوز یک نفر از طالبان چهره خود را نمایان نکرده است؛ هبةالله آخوندزاده، رهبر عالی طالبان. از زمانی که طالبان در افغانستان قدرت را در دست گرفته، خبرهایی درباره ورود هبةالله آخوندزاده به این کشور منتشر شد و در نهایت ذبیح‌الله مجاهد، سخنگوی طالبان، اعلام کرد رهبر این گروه در قندهار حضور دارد و به‌زودی به کابل سفر می‌کند و تصویر او منتشر خواهد شد.

هبة‌الله آخوندزاده 60ساله را می‌توان مرموزترین رهبر طالبان دانست. او که از سال 2016 پس از کشته‌شدن ملامنصور، رهبر پیشین طالبان، در حمله پهپادهای آمریکا به ایالت بلوچستان پاکستان، به رهبری این گروه انتخاب شده، خلاف دو رهبر پیشین طالبان تاکنون در هیچ مراسم عمومی شرکت نکرده و تنها تصویری را که از او وجود دارد، طالبان منتشر کرده است. تا قبل از سفر آخوندزاده به قندهار، محل اقامت او هم در این سال‌ها ناشناخته مانده بود. درباره زندگی و فعالیت‌های این رهبر طالبان و نقش او در رهبری این گروه، اطلاعات کمی وجود دارد و تاکنون فعالیت‌های عمومی ملاحبه‌الله آخوندزاده عمدتاً به انتشار پیام‌های سالانه به‌مناسبت اعیاد مسلمانان محدود شده است. او هم مانند ملامحمد منصور و ملاعمر، دو رهبر پیشین طالبان، از قوم نورزی از قندهار است. ملامحمدعمر، بنیان‌گذار گروه طالبان و اولین رهبر این گروه نیز به داشتن زندگی پنهانی شهرت داشت و حتی در اولین دوره حکمرانی طالبان بر افغانستان، یعنی در سال‌های ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۱ به‌ندرت به کابل سفر می‌کرد. حتی طالبان مرگ او را هم توانست چند سال پنهان کند. اما در پنج سالی که از رهبری آخوندزاده می‌گذرد، هیچ‌گونه خبری از او منتشر نشده است. تفاوت آخوندزاده با رهبران پیشین طالبان، این است که در هیچ میدان جنگی حضور نداشته است. ملامحمدعمر، مؤسس گروه طالبان و ملامنصور، رهبر قبلی این گروه، در زمان جنگ علیه نیروهای اتحاد شوروی سابق شهرت یافته بودند. «رحیم‌الله یوسف‌زی»، تحلیلگر پاکستانی، به خبرگزاری فرانسه می‌گوید در زمان اشغال افغانستان از سوی نیروهای شوروی سابق در سال‌های ۱۹۷۹ تا ۱۹۸۹، هبة‌الله آخوندزاده در پاکستان به سر می‌برد. تا قبل از انتخاب او در سال 2016، با اینکه آخوندزاده معاون اول ملاختر محمدمنصور، رهبر قبلی طالبان بوده، اما نامی از او در رسانه‌ها برده نمی‌شد. گفته می‌شود که در ۱۵ سال گذشته، فقط فتوای جنگی طالبان از طرف او صادر می‌شده است. صدور فتوای جنگ در گروه طالبان اهمیت فوق‌العاده‌ای دارد و گفته می‌شود که برخی از این فتواها را در گذشته تنها شخص ملاعمر صادر می‌کرده است. یوسف‌زی به این نکته اشاره می‌کند که آخوندزاده به «شیخ‌الحدیث»، یعنی کسی که در مدارس دینی تدریس می‌کند نیز مشهور است. گفته شده است او در بخش قضائی طالبان کار کرده است. در کمیسیون قضائی طالبان، افراد زیادی کار می‌کردند و آخوندزاده احتمالاً یکی از آنها بوده است. او با 60 سال سن جوان‌تر از رهبران قبلی طالبان است و می‌تواند از نسل جدید طالبان نمایندگی کند. تاکنون رهبری به دست کسانی بود که از مؤسسان رده اول طالبان شمرده می‌شدند.

مهمترین دلیل اینکه رهبران طالبان عمدتاً از ولایت قندهار در جنوب افغانستان برخاسته‌اند، این است که این منطقه زادگاه جنبش طالبان محسوب می‌شود. این گروه پس از حمله ایالات متحده در سال 2001 و از دست دادن قدرت نیز بار دیگر در ولایت‌های هلمند و قندهار متمرکز شدند.

رویترز نیز در گزارشی مفصل در اکتبر ۲۰۱۶ درباره رهبر جدید طالبان نوشته بود: «هبة الله آخوندزاده، تا پیش از برعهده گرفتن مسئولیت رهبری این گروه، در مسجدالحج در شهرک کوچک در نزدیکی شهر کویته پاکستان آزادانه مشغول تدریس و موعظه بوده است». حافظ عبدالمجید، مسئول مسجدالحج نیز به رویترز گفته بود: «شما نمی‌توانید هم‌زمان دین تدریس کنید و رهبری طالبان را هم بر عهد داشته باشید و این بدون شک برای دانش‌آموزان، برای ما و مدرسه خطرناک بود و به همین دلیل پس از انتخاب به‌عنوان رهبر طالبان، برنامه تدریس را کنار گذاشت

شایعات مرگ آخوندزاده

پنهان بودن آخوندزاده، اطلاعات بسیار کم و نیز بی‌اطلاعی محض رسانه‌ای درباره وضعیت او در چیزی حدود دو سال، تردیدهای زیادی را درباره حیات یا مرگ او در سال‌های اخیر پدید آورده است. در جولای ۲۰۲۰، هفته‌نامه فارن‌پالیسی که پیش از آن از ابتلای ملاحه‌الله آخوندزاده رهبر طالبان به کووید ۱۹ خبر داده بود، اعلام کرد او احتمالاً در جریان روند درمان جان خود را از دست داده است. این نشریه از قول منابع دیگری نوشته بود که هبة الله آخوندزاده ابتدا در بیمارستان کویته پاکستان بستری بوده و از آنجا به روسیه منتقل شده است. در خبر دیگری در فوریه ۲۰۲۱، برخی نشریات افغانستان به نقل از «بعضی منابع موثق» از کویته پاکستان اعلام کردند ملاحه‌الله همراه با ملامطیع‌الله، رئیس استخبارات و حافظ عبدالمجید، مسئول امور مالی این گروه، چند ماه پیش در انفجاری در کویته پاکستان کشته شده‌اند. همچنین برخی منابع اعلام کرده بودند ملایعقوب، پسر ملاعمر، مؤسس و رهبر پیشین این گروه، جانشین موقت آخوندزاده شده است. هر دو خبر منتشر شده درباره مرگ ملاحه‌الله آخوندزاده از سوی گروه طالبان تکذیب شد، اما هنوز و پس از سلطه طالبان بر افغانستان نیز هیچ خبر یا پیامی، چه به‌صورت کتبی و چه صوتی، از سوی این رهبر طالبان منتشر نشده است.

انتخابی با هدف کاهش شکاف درونی

تعیین آخوندزاده به‌عنوان رهبر جدید در سال 2016 نیز ظاهراً با هدف تقویت صفوف داخلی طالبان و کاهش تنش‌ها انجام شده است. زمانی که ملامنصور از قوم «اسحاق‌زی» به‌عنوان رهبر طالبان تعیین شد، مخالفت‌هایی از طرف قوم «نورزی» بروز کرد و به همین دلیل ملارسول شاخه جدید طالبان را بنا گذاشت. انتخاب او مخالفت‌هایی را که از سوی قوم نورزی وجود داشت و ملارسول آن را نمایندگی می‌کرد، به پایان رساند. انتصاب‌های سال 2016 و پس از آن در سطح رهبری طالبان مشابه همان برنامه‌ای است که ملامنصور، رهبر سابق این گروه به پیش می‌برد. ملامنصور با تعیین سراج‌الدین حقانی، رهبر شبکه

حقانی از شرق افغانستان به عنوان معاون خود، خواست این تصور را در صفوف طالبان از بین ببرد که گویا همه امور به دست قندهاری‌هاست. در انتصاب‌های بعدی نیز سراج‌الدین حقانی و ملامحمد یعقوب، پسر ملا عمر به عنوان معاونان آخوندزاده تعیین شده‌اند که هدف از آن، از یک طرف جلب نظر طالبان مستقر در شرق افغانستان و از سوی دیگر تلاش برای حفظ احترام خاندان ملا عمر عنوان شده است.

روزنامه شرق